

Поља

Руводећи се аристотеловским закључком да свако препознавање доноси задовољство не можемо да не додамо и импликацију која нам се чини умесном. Наиме, то задовољство пропорционално је труду уложеном у препознавање. Александар Гаталица, чини се, не верује претерано свом читаоцу па напоменама о *коришћеном маниру* припрема читаоца на одређенији сплет књижевних веза, укидајући му тако задовољство спонтаног повезивања. Тако, еротичност текста садржана у интертекстуалном карактеру писма не делује и заводљиво.

Са тог (постмодерног) аспекта библиотеке, као збирке могућих кодова и представа о прошлости, јасно да оне Гаталицине приче које у себе садрже извесни набој (комесарског) ангажовања, а ради се о причама које директно "осуђују" нацизам односно неонацизам, бивају прихваћене искључиво као стварност текста, дакле као фикција. Ту се указује и проблем пастиша. Писати пастиш значи бити потпуно одвојен од света при чему евентуални покушај да се у тај свет уђе, а то је у конкретном случају хуманистичка ангажованост теме, бива укочен у искључиво књижевном дискурсу као вид комуникације са ранијим текстовима. У смислу два манира у којима су ове теме начете - маниру Томаса Мана и Данила Киша - јасно је да ова тематика није плод ангажоване интенције аутора већ извесног биографско-текстуалног значења које је доводи у везу са именима манира. Отуда пак испразњеност означавајућих унутар текста, коју наглашава и аутор: "Агенти ЧК. можда ГПУ-а или НКВД-а(...)" (*Иконија и двојници*). Језик се више не сужава у жељи да означи стварност већ се шири како би бројношћу асоцијација указао на неки текст. Пастиш је тако одвојен од света чак и када му се чини саобразним јер мотиви које користи не припадају свету већ превасходно текстовима.

Поред вавилонске буке језика и гласове, *background* прича Александра Гаталице чини јака музичка пратња, нека врста интимне музичке аудиотеке. Она се појављује као кохезивни елемент целокупне збирке постајући тако, уз мотив двојника, лични отисак аутора. Двојник је мотив појединачно упреден у фабулу прича, али истовремено, и поетолошки маркер, назнака једног опсесивног "двојничког" стања самога приповедајућег гласа који на себе навлачи разноврдне маске. Гаталица донекле изневерава свој властити мимикријски кредо, јер простом пастишу супротставља и *властито глас*. Тај глас међутим није више особени стил - стил посматран као кад дозвољава могућност истрошености свих кодова - већ мотив. На тај начин сви разноврсни гласови које користи Гаталица појединачно говоре о себи, кроз разноврсност интертекстуалних веза које интензификују, али и нечему изван њих.

У том мотивском богаћењу прича остварује додатни уметнички квалитет. Уметник није само више вештак, већ присваја и титулу чаробњака. Привидна лакоћа пливања у пастишу, лакоћа механичког одгонетања литерарних темеља прича, претвара се тако у читање *новога* гласа замаскираног у вавилонији старих, већ познатих.

Ове особине *личног*, двојништво и музика као пратња у фабули, склапају наизглед разбацане пастише у једну тематски и симболички чврсту структуру која сведочи о поетичкој промишљености самога аутора која се не завршава само на помодној употреби пастиша, већ и на његовој својерсној *пародији*. Не више као подмевање, већ као комбинавање. Та комбинација, међутим, није проста и механичка него је утврђена и осмишљена кохезивним елементима који су плод *ауторовог гласа*. Чини ми се да је то онај превасходни квалитет - више него уметнички мимикрије - који књигу Александра Гаталице чине интригантном.

БОРЉЕ КУБУРИК ПОВЕРЕЊЕ У ЈЕЗИК

ОТО ХОРВАТ: ФОТОГРАФИЈЕ, ДКВ/ ПРОМЕТЕЈ, НОВИ САД, 1996.

Згуснута у педесет пет песама, нова Хорватова збирка јесте својерсно згрушавање "Згрушавања", претходне књиге овог песника али и њено растакање. Прва претпоставка бива оправдана чињеницом да нове песме Ота Хорвата сублимишу мотивски импулс познат из његових ранијих и претходних радова: певање, у самоћи, о себи; такође исти је и поетички модел грађења песме, као и наивно (у афирмативном смислу), исконско и готово опсесивно поверење у референцијално својство језика. У збирци "Фотографије" све ове значајке су радикализоване и згуснуте. Оно што ипак "проширује" "Згрушавање", јесте разумења структура књиге и напуштање цикличне организације (иако је књига састављена из два циклуса, подела је лабава и условна, скоро апстрактна).

Склопљене у неколико испремештаних тематско-мотивацијских

кругова (музика, филм, сликарство, пријатељство, љубав, отац - занимљив је наслов "Путовати на север" који би, прочитан сукцесивно могао да изгледа као кратка проза), не баш уверљиво одабраног наслова "Фотографије" Ота Хорвата јесу збир песама које песникову стварност успешно транспонују у уметност. Спекулативни поступак који обавља језик (аутор је ту тек да поентира, углавном, мада не увек уверљиво) и, поновимо, Хорватово поверење у језик, али и свверсна комуникација с њим, исцртавају незанемарљив асоцијативно-рефлексивни потенцијал.

ХАЦИ-ДРАГАН ТОД ОРОВИК ПОТВРДА ИНТЕГРАЛНОСТИ

ЗОРАН М. МАНДИЋ, ЦИТАТИ И ДРУГЕ ПЕСМЕ, "СВЕТОВИ", НОВИ САД, 1996.

Објављивање *изабраних песама* посебан је доживљај у животу сваког песника. Почесто много значајнији и од објављивања прве књиге. Изабраним песмама добија се потпун легитимитет поетичких и естетичких учина. Такође, изабраним песмама се позначава, и у свет универзалних поетских вредности укључује највредније из индивидуалног поетског искуства. Оно своје поетско искуство које Зоран М. Мандић предлаже за улазак у свет универзалних поетских вредности, кроз збирку изабраних стихова "Цитати и друге песме", може се, после крајње строге селекције, именовати аутентичним поетском кључевима, међ којима доминирају *поетске сујројиносии* и несумњиво снажна *интегрална поетичка оса*.

Са поетском супротности не сусрећемо се често у књигама наших песника, па је отуд Мандићево истрајавање и инсистирање на овој поетској могућности свакако, и по том основу интересантно, и посебно значајно. Поетика супротности, овог песника, докрашена иронијским набојима, поред своје модерности, како у самом стваралачком поступку, тако и у продуженом трајању мисаоно-асоцијативне кружнице настоји да појача страну позитивне енергије, при стално превагавању позитивног и негативног огољавајући до суштине оно што настоји заштитиено плаштом привида, осветли само једно лице истине. Атакујући на рубне и најрањивије ивице привида Мандић изазива поетику која мора да експлодира, тако да читалац, хтео то, или не, ствара ситуацију дилеме, која, опет, испровоцирана монологом, просто хрли у дијалог, у поетику супротност, у асоцијативни вртлог који се ни у бескрај не завршава, односно преобличва се у сталну и жустру потрагу за новим лицем истине.

Као последица активног учествовања у афирмацији поетике супротност, Мандићева *поетичка оса интегралности*, поред своје конкретне индивидуалне потврде кроз изабране песме, нашла је своје место и у ширим интегралистичким обухватима, тако да двослојна, односно вишеслојна интегралистичка текстура функционише, са свим својим елементима индивидуалног, као прилог Општој Целини, а све са намером да се посветли сегмент кружне пене у поетском универзуму, и фасцинира цијеломности. Али, вратимо се индивидуалној интегралности. Мандићев лични интеграл више је него јасан. Из осам песничких књига издвојени су карактеристични елементи и Мандићеве поетике, али и Мандићеве интегралности, тако да избор "Цитати и друге песме", поред репрезентативне улоге, функционише и као доказ да је низ од осам књига настао истом а новом књигом. А, да се приређивач Саша Радојичић није држао хронологије Мандићевог објављивања књига, и да то у избору није издвојено и наглашено, читалац би био убеђен да у рукама има актуелну књигу која већ данас говори о оном што је колико јуче било предмет наше интелектуалне, духовне и креативне реакције, односно као да то није много пре објављено, а, и вероватно, много раније и написано. Ово истичемо као доказ универзалног у поезији, а посебно као доказ да је се Мандић издигао изнад уобичајеног, патетичног и стереотипног опсервирања, и да је створио поетику високих уметничких домета, снажних хуманистичких захтева, који докрашавају благи и златасти лирско-сентиментални преливи, и посебно аутентичан и модеран стваралачки поступак.

ИЛИЈА БАКИЋ

ТВРДА ПРИЧЕ О ТВРДОМ СВЕТУ

УБИЈ МЕ НЕЖНО - АНТОЛОГИЈА ТВРДЕ КРИМИ ПРИЧЕ,
ПРИРЕДИО СВЕТИСЛАВ ЈОВАНОВ,

СОЛАРИС, НОВИ САД, 1996.

У кратком али прецизном поговору антологији приређивач Светислав Јованов констатује изузетну популарност тврдог кримића и